

“Inspelen op klimaatverandering grootste uitdaging”

Zeeland is een provincie met een geheel eigen waterhuishouding. De invloed van de zee dringt via de Westerschelde en via de sluzen in de Oosterscheldedam diep in het land door. Het zoute water is door de Deltawerken naar zee verdrongen, maar nu wordt gesproken over het in meer of mindere mate terugkrijgen van getijdenwerking en zoet-zoutovergangen. Voor wie het geringe verschil tussen eb en vloed aan de Noord-Hollandse kust gewoon is, is het getijdenverschil bij Vlissingen indrukwekkend. ‘Kijk op het waterschap’ heet de nieuwe brochure van het waterschap Zeeuwse Eilanden, dat belast is met het integrale waterbeheer in Zeeland met uitzondering van Zeeuws-Vlaanderen. ‘Soms onzichtbaar, altijd noodzakelijk’ is de ondertitel. Om ook dit deel van waterstaatkundig Nederland in beeld te brengen, een gesprek met Wim Gosselaar, dijkgraaf van dit waterschap, in het imposante hoofdkantoor in Middelburg, gelegen aan het Kanaal door Walcheren. Een mooie plek, aangeboden door de gemeente.

Hoe lang bestaat dit waterschap?

“Waterschap Zeeuwse Eilanden bestaat sinds 1 januari 1996. Het is ontstaan door het samenvoegen van vier afzonderlijke waterschappen (Schouwen-Duiveland, Tholen en Sint Philipsland, Noord- en Zuid-Beveland en Walcheren) en het wegschap Walcheren. Zeeuws-Vlaanderen is buiten deze fusie gebleven. Het wilde daar niet aan meedoen. Wel is het zo dat onder druk van de provincie de afzonderlijke waterschappen in Zeeuws-Vlaanderen in die tijd gefuseerd zijn tot één waterschap. De vier waterschappen waaruit wij zijn ontstaan, waren in die tijd al all-in waterschappen. Van de vroegere gemeenschappelijke Technologische Dienst van de Zeeuwse Waterschappen bestaat alleen nog het gemeenschappelijk laboratorium in Middelburg.”

“Wij zijn dus belast met het beheer van de waterkeringen, het waterkwaliteits- en het waterkwantiteitsbeheer én met het beheer van wegen. Dat is een waterschapstaak waar in sommige delen van Nederland vreemd tegenaan gekeken wordt; die je alleen in Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland als aparte taak tegenkomt. Wij hebben het beheer van maar liefst 2.200 kilometer polderweg, het beheer van de weg zelf, maar ook de verkeersveiligheid. Uniek is dat wij ook parkeerterreinen beheren langs de Walcherense kust, het Veerse Meer en bij de Banjaard op Noord-Beveland. Met de parkeeropbrengsten zorgen wij voor parkeerplekken in de schaduw, afvalbakken, toiletvoorzieningen en informatieborden. Wij zijn het enige waterschap in Nederland, dat zich daarmee bezighoudt. Het was vroeger een taak van het Recreatieschap Het Veerse Meer. Dat schap leed grote verliezen op dat punt. Onderbrengen bij ons bleek veel efficiënter te zijn. Wij hebben ons daartoe bereid verklaard op voorwaarde dat de provincie en de vier betrokken gemeenten wel hun bijdragen zouden blijven betalen.

Inmiddels houden we dus geld over dat in verbeteringen gestoken wordt.”

Wat zijn uw belangrijkste opgaven voor de toekomst?

“Dat zijn er twee. De eerste is het inspelen op de klimaatverandering. In 1998 hebben wij te maken gehad met enorme wateroverlast, waardoor grote delen van Schouwen-Duiveland, Tholen en Sint Philipsland onder water kwamen te staan. Wij hebben toen veel noodpompen moeten inzetten en het heeft een week geduurd voor we het gebied weer droog hadden. Dat was het eerste grote signaal om de klimaatverandering serieus te nemen. Wij hebben nu grote noodpompen in voorraad. Daar oefenen wij regelmatig mee.”

“Daarnaast voeren wij het landelijk beleid uit om meer waterberging te creëren en extra bemalingcapaciteit te installeren. Wij zitten op schema om ons gebied op dat punt in 2015 op orde te hebben. We houden er zelfs al rekening mee dat tegen die tijd wel eens hogere scenario's tot norm verheven zouden kunnen worden. Al die activiteiten hebben ook effect voor de KRW. Extra berging ontstaat door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, die weer nodig zijn om de kwaliteit van het ecosysteem te verbeteren.”

Wat is uw tweede opgave?

“Dat is het op orde brengen van de waterkeringen. Vanwege de zeespiegelrijzing moeten de dijken verhoogd kunnen worden. In onze keur ligt vast dat de ruimte daarvoor vrij moet blijven. Dit betekent dat langs 400 kilometer waterkering in een strook van 60 meter geen nieuwbouw mag plaatsvinden. Wij zijn overigens al in 1996 gestart met ons project Zeeweringen om verzwakte dijken te verstevigen. Op plaatsen waar het water, dat tussen de basaltblokken doordringt, de onderliggende kleilaag heeft aangetast, wordt deze kleilaag vernieuwd en worden de

blokken verzwaard. Ook dit project loopt tot 2015. Op grond van de Wet Waterkeringen komen de investeringskosten van zo'n aanpassing ten laste van het Rijk, de kosten van verder beheer en onderhoud ten laste van het waterschap. Verder hebben we hier te maken met twee zwakke schakels in de kust, bij Vlissingen en Westkapelle.”

Wat gaat daar gebeuren?

“De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft geld ter beschikking gesteld, maar heeft ook bepaald dat de aanpak integraal bekeken moet worden. Naast de waterstaatkundige aspecten moeten ook de belangen van de recreatie, landschap, natuur en stedelijke ontwikkeling meegenomen worden. Daartoe is een overlegplatform gevormd, waarin ook de provincie, die het geld gekregen heeft en die verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening, en de gemeenten zitting hebben.” “Voor Westkapelle denken we aan een zeewaartse versterking door zandsuppletie en strandverbreding. Het is daar wel een lastig punt, omdat de vaargeul dicht langs de kust loopt en de stroming daar sterk is. Maar proeven hebben uitgewezen dat versterking aan de zeezijde moet kunnen. Bij Vlissingen is het onderzoek nog gaande. Een bureau maakt samen met de gemeente en ons een ontwerpplan. Het allerbelangrijkste vind ik dat deze problemen nu ook echt worden aangepakt en dat we niet 50 jaar blijven studeren en discussiëren voordat we iets doen.”

Bent u ook betrokken bij de problemen met de Westerschelde?

“Zijdelings. De Westerschelde is rijkswater. De afspraken met België over de verdieping van de vaargeul en de maatregelen voor natuurcompensatie zijn op nationaal niveau gemaakt. De provincie moet voor realisatie van deze afspraken zorgdragen. Het algemeen bestuur heeft zich op het standpunt gesteld dat de waterkeringen veilig moeten blijven. Door de verdieping kunnen andere golfpatronen ontstaan, die in theorie aanpassing van de dijken kunnen vergen. Aan dat aspect wordt nu aandacht besteed.”

“Het algemeen bestuur heeft zich ook uitgesproken tegen ontpolderen. Ontpolderen eist meer dijken, dus meer zorg, dus grotere kwetsbaarheid. De watersnood van 1953 zit hier in Zeeland heel diep in het bewustzijn van de mensen. De Deltawerken hebben de mensen nieuw vertrouwen in de waterkeringen gegeven. Ontpolderen tast dat vertrouwen weer aan. Ontpolderen is hier

CV

1942 geboren in Tilburg
1959-1986 diverse technische functies bij bedrijven
1982-1986 raadslid in Terneuzen
1986-1990 wethouder in Terneuzen
1990-1997 dijkgraaf De Drie Ambachten
1997-heden dijkgraaf Zeeuwse Eilanden

Evides naar de watervoorziening van de fruitteelt op Zuid-Beveland. Gebruik van Biesboschwater is in beeld en we onderzoeken of het mogelijk is grondwater uit de Brabantse Wal bij Bergen op Zoom te benutten. Belangrijk is dat je bij al dit soort samenwerkingsvragen naar de totale kosten voor de burger kijkt en niet naar een eventueel voordeel voor de ene of andere partij.”

Hoe wordt hier aangekeken tegen de gedachte om de waterschappen op te heffen?

“Als waterschap vinden wij dat een heel verkeerde gedachte. Door de klimaatverandering krijgen de waterschappen een steeds zwaardere rol. Juist een functionele democratie kan zich daar geconcentreerd mee bezighouden. Die wordt niet afgeleid door allerlei andere ontwikkelingen in de maatschappij, die er ook zijn. Overhevelen van deze taken naar bijvoorbeeld de provincie heeft tot gevolg dat ze altijd onderdeel worden van een veel complexere afweging. De specialisten zitten bij de waterschappen, niet bij de provincie. Ook de verhalen over de financiële winst die er te behalen is, kloppen niet. En het verwijt dat de waterschappen niet democratisch zouden zijn, al helemaal niet. Onze bestuursleden hebben korte lijnen met hun achterban, hun omgeving. Zij weten wat daar speelt en ze kijken altijd naar de kosten die maatregelen voor de burger tot gevolg hebben.”

DE discussie. Het moet van het Rijk, maar wij willen niet. Niet alleen wij, maar een ruime meerderheid van de bevolking is tegen. Lobby's hebben ook wel succes. In de Tweede Kamer begint twijfel te ontstaan, maar de akkoorden met België zijn gesloten.”

Welke ontwikkeling verwacht u?

“Er wordt druk naar alternatieven gezocht. Wij hebben geen problemen met natuurcompensatie, mits die maar niet via ontpolderen gerealiseerd wordt. Natuurontwikkeling binnendijks wordt niet voldoende, niet groen genoeg geacht, daarmee krijg je geen schorren en slikken terug. Er wordt nu onderzocht of je getijdenbeweging aan kunt brengen via de aanleg van pijpverbindingen of iets dergelijks. Probleem is natuurlijk wel dat je dan binnendijks weer met verzilting te maken krijgt.”

“Zelf ben ik in 1952 in Terneuzen komen wonen toen de Braakmandijk net gesloten was. Die dijk is in 1953 wel onze redding geweest. Als waterschap gaan we er niet over, maar we praten wel mee en we zijn er als beheerder van dijken en water uiteindelijk ook wel bij betrokken.”

Hebt u droogteproblemen?

“Dat speelt hier zeker, vooral in deze tijd van het jaar. We kunnen zoetwater inlaten vanuit het Volkerak-Zoommeer naar Tholen, Sint Philipsland en een stuk van Zuid-Beveland. Daar is ook grote behoefte aan. Probleem is dat in dat water steeds meer blauwalgen voorkomen. Als die er zijn, laten

we het water niet in vanwege de gifstoffen die de blauwalgen afscheiden en de problemen die je dan met vogels, met honden en andere dieren en met mensen krijgt. Men laat zoutwater in om de blauwalgen te bestrijden, maar wij kunnen dat water dan niet meer gebruiken. In andere delen van ons beheersgebied zijn er geen mogelijkheden om zoetwater in te laten. Beregenen is doorgaans ook geen item. Men is eraan gewend, heeft er zijn teelten op ingesteld.”

Speelt hier de waterketendiscussie?

“We hebben daar met Delta Nutsbedrijven een onderzoek naar gedaan. Daar kwam uit dat er wel synergie van de koppeling van riolering met afvalwaterzuivering te verwachten was, niet van die met drinkwater. Wij zijn toen een traject met de gemeenten ingegaan. We maken afspraken over afkoppelen van regenwater, over de aanleg van grote bergbezinkbassins.”

“Optimalisatiestudies met de gemeenten Tholen en Reimerswaal hebben miljoenen euro's opgeleverd. Beide partijen hebben daar voordeel van. Ook met andere gemeenten doen we zulke studies.”

“Goede samenwerking in de praktijk levert veel meer op dan ingrijpende organisatorische maatregelen. Maar dat kan in Amsterdam natuurlijk anders liggen. We kijken overigens inmiddels wel met

“Bestuur is tegen ontpolderen”

Hoe kijkt de provincie er tegenaan?

“Op dit moment is nog niet bekend wat in het programma voor het nieuwe college van GS komt te staan. Een samengaan van CDA, PvdA, VVD en SGP is recent afgesprongen op de zetelverdeling. CDA en SGP zitten nu met ChristenUnie en Groen Links aan tafel. Fusie van de twee waterschappen zou een punt kunnen zijn, Groen Links heeft dat al eens voorgesteld. Opheffen niet. Het algemeen bestuur heeft zich in 2004 bereid verklaard mee te doen aan een onderzoek naar de gevolgen van een fusie tussen Zeeuwse Eilanden en Zeeuws-Vlaanderen. Dat is toen afgeketst, omdat Zeeuws-Vlaanderen daar niet aan mee wilde doen. Daar hecht men sterk aan de eigen zelfstandigheid en houdt men afstand tot Middelburg. Samenvoegen zou op korte termijn voordelen voor Zeeuws-Vlaanderen opleveren omdat de heffingen daar hoger zijn. Of er op langere termijn ook voordelen voor de Zeeuwse Eilanden uit zouden komen, moet nader onderzocht worden. Of ons bestuur ook nu weer aan zo'n onderzoek mee zou willen werken, weet ik niet. Die vraag zou opnieuw gesteld moeten worden.”

Maarten Gast